

Милош Кнежевић¹

СРБИЈА У ЖАРИШТУ КОСМЕТСКОГ ПРОБЛЕМА

Контратрансфер надлежности: политика повратка Србије на Косово и Метохију

Сажетак

Са тачке гледишта Србије политичка суштина косметског проблема је у албанском сецесионизму и тежњи да лажну државу која им је створена легализују српским признањем у политичкој и правној форми. Иако је српско/албански дијалог у току, хтења и тежње решавања проблема нису на свим укљученим странама подједнака. Жеља за проналажењем компромисног решења је много приметнија на српској него на албанској и евроамеричкој страни. Страна која у преговорима делује насупрот српској је, у ствари, тројака, њу чине Албанци, Европљани из Уније и Американци у позадини збивања. Крајњи циљеви српске и албанске стране у преговорима су антагонистички. Србија тежи реинтеграцији покрајине у уставне оквире државе док Албанци са КиМ теже потрди независности псеудодржаве.

Изложено, по мишљењу аутора, захтева пропитивања околности и услова спољашњег и унутрашњег дијалога о косметском проблему. Без обзира у којој димензији се схвати – унутрашњој или спољашњој – српско/албански дијалог представља трасу која пружа извесне могућности постепеног решавања и предлога решења косметског проблема. При том је потребно имати у виду и придржвати се одређених дијалогских претпоставки од којих су неке аксиоматске а нек тек препоручљиве. Полазна претпоставка српске стране у решавању косметског проблема је реинтеграција КиМ у

¹ Милош Кнежевић је главни уредник часописа Национални интерес и сарадник Института за политичке студије.

државни састав Републике Србије. За Србију је досадашњи негативни трансфер надлежности имао значење деетатизовања, то јест детериторијализације и десуверенизације државе на њеном покрајинском делу. Стога је потребно деловати у супротном смеру и правцу, повраћају у пређашње стање. Супротни смер и правац од досадашњих дводеценијских преноса, тј. трансфера државних овлашћења са Србије на део тзв. међународне заједнице и привремене албанске, тј. косовске органе, може се са српске стране назвати позитивним *контратрансфером*.

Кључне речи: Србија, Косово и Метохија, Заједница српских општина, „Republica Kosova“, унутрашњи дијалог, Бриселски преговори, контратрансфер надлежности, реинтеграција Републике Србије, суверенизам, неутрализам

1. УВОД: ПРИВИДНА И СТВАРНА СВОЈСТВА КОСМЕТСКОГ ПРОБЛЕМА

Није лако изборити се са односом привида и суштине у политици. Најтеже је открити истину у политички очигледном јер се у ономе што се одмах опажа све чини већ разоткривено и истинито. Политичког разумевања, међутим, нема пре тумачења политике, а тумачење изостаје уколико се све што се одвија пред очима прими онако како изгледа, „здрово за готово“. Истина уме да потоне тако што „испливава на површину“. Оно што је тобоже обистињено остаје загонетно. У политици је од вајкада спорно шта је стварно а шта привидно; шта је истинито а шта лажно; шта је битно а шта небитно? Политика је зона људске несталности. За уочавање нечега што је ближе политичкој суштини него привиду потребно је проницање. Тако је и у тумачењу и разумевању егзистенцијалне и политичке природе српско/албано-америчког сукоба око судбине Косова и Метохије (скраћено КиМ).

На српској страни се, на први поглед, чини као да је једноставно и потпуно јасно шта садржи и зашто је ужарено језгро косметског проблема. Полазно становиште српске стране је да косметски проблем чини садашње тешко стање у албанизованој покрајини, које је за Србе животни неиздржљиво и историјски неприхватљиво. Србија стање на КиМ сагледава као кључни нерешени национални и државни проблем реалне угрожености српског народа и државе Србије.

Штете нанете Србији немилосрдним отимањем КиМ огледају се у очигледној деструкцији територијалног интегритета и државног суверенитета. Агресорским сепарисањем покрајинског дела српске државне територије и дела српског народа на КиМ, извршено је противправно насиље које ничим не може бити оправдано. Са међународноправне тачке гледишта косметски проблем отцепљења и самопроглашења лажне државе на државном тлу Србије није својеврстан случај – како се каже *sui generis* – већ насилно наметани образац за реализовање сличних тежњи на другим фрагилним местима у Европи и свету.²

Зато негативним примером и потенцијално универзалном деструктивношћу, проблематични косметски случај у свему превазилази локалне српско/албанске размере постјугословенске сецесије. Будући да са становишта препознатог геополитичког детерминизма није нимало случајан, косметски „случај“ свету означава крајње проблематичан пример интервенционизма и сецесионог дизајнирања нових државоликих утвара од историјског и презентног материјала традиционалних европских држава. Утолико је предочени деструктивни процес опаснији за макар формално прокламовану транснационалну кохезију и међудржавну интеграцију на једном делу Старог континента.

Производња и јачање косметског проблема дубоко су противни декларисаним вредностима и идеалима мира, демократије, безбедности, стабилности и напретка на Балкану и у Европи. Одатле савремени проблем Косова и Метохије обележава неколико опасних и разорних својстава:

а) Косметски проблем је уперен против мира, њега чини продужени српско/албански спор у облику оштрог сукоба који испољава опасност обнављања локалног и регионалног рата чиме се ремете мирнодопске прилике на Балкану и у Европи;

б) косметски проблем чини албански криминал, тероризам и сецесионизам који је недемократски и ауторитаран, аномичан и атаксичан;

в) албанска ескалација косметског проблема регион Средишњег Балкана чини непоузданим, несигурним и небезбедним, опасним и високо ризичним;

г) нерешавање и погоршавање косметског проблема са албанске стране утичу на губитак балканске равнотеже и осујећење стабилности региона Средишњег Балкана;

² О томе: Hofbauer Hannes, *Eksperiment Kosovo. Povratak kolonijalizma*, глава „Jednostrana nezavisnost Kosova – presedan ili jedinstven slučaj“, стр. 258-265, Albatros plus, Beograd, 2009.

д) нерешени косметски проблем успорава развој и напредак, доводи до регионалне стагнације, опадања и назатка, који шири политичку кризу преко граница Србије на читав Средишњи и Западни Балкан.

Неколико поменутих својстава косметског проблема можда може да ствари утисак да је перцепција актера онога што је у проблему суштински проблематично, слична или иста. То, међутим, уопште није тако, јер се становишта српске стране с једне, и албано-евро-америчке стране њој насупрот, веома разликују. Те разлике су осетне у опажању, тумачењу и разумевању и, најзад, доживљају косметског проблема. Није реч само о екстремним разликама него и о непремошћеним и по свему судећи антагонистичким супротностима. Одатле у тумачењу и разумевању косметског проблема у оквирима драматизованог српског и албанског питања није довољно излагати становиште само једне, рецимо српске стране, него и становишта других страна које творе његову вишестрану и вишеслојну структуру.

У овом опажању, међутим, ваља бити опрезан јер предочено не значи да у приступу којим се уважава више ракурса, аспеката, перспектива и хоризоната косметског проблема, српска страна треба да залута у лавиринту мноштва нечитких опција, несвесно усвајајући становишта супротна националним и државним интересима. У решавању косметског проблема је увек корисна мера сазнајне емпатије према Албанцима, која спознајама супротних интереса и намера дијалогског против/партнера јача властиту позицију у српско/албанском спору и омогућује делотворније одлуке. Али, политичка емпатија или уживљавање у супротна албано-евро-америчка становишта не би смела да као квазиаргумент послужи оправдању небројених попуштања и уступака српске стране. Поготову је потребан пуни опрез према омамљујућим чарима натурања поданичке окупационе психологије чији ружни исход указују на поистовећивање са супротном страном и (не) свесно преузимање антисрпских ставова и становишта. Испољено становиште српске стране у решавању косметског проблема на сваком месту и у сваком тренутку мора да буде српско становиште.³

2. ХТЕЊА И ТЕЖЊЕ РЕШАВАЊА ПРОБЛЕМА

Када нарасте геополитички и демополитички проблем – а управо такав је кипући проблем КиМ – не испољавају све стране у

³ О томе: Црњански Милош, *О национализму и српском становишту*, глава „Нацрт националног скупљања снага“, стр. 222-226, приредио Бошко Обрадовић, Catena Mundi, Београд, 2014. Такође, књига у целини: Ломпар Мило, *Повратак српском становишту*, Catena Mundi, Београд, 2013.

проблему подједнаку вољу и тежњу да се проблем одиста решава и реши. Косметски проблем до сада није решен не само зато што је компликован него и стога што су стране у спору око његове стварне и привидне суштине. Једној од страна одговара останак проблема као таквог и зато у условима споља и изнутра контролисаног хаоса ни не настоји да га решава и реши. У том приступу је уочљиво становиште да око КиМ нема шта да се решава јер је проблем извештачен и стварно гледано непроблематичан будући да је, уколико га је уопште и било, већ решен проглашеним и признатим независношћу „Косова“.

У друкчијем приступу, уколико се признаје очигледно постојање косметског проблема а признаје се, сматра се да из разних разлога није упутно донети брзо и нагло решење, у рђавим околностима и наметнутом неповољном временском року. У првом ставу не читује се воља за решавањем и решењем проблема, док се у другом та воља, иако и даље постоји, задржава се у очекивању настанка погоднијих околности у будућности.

За решење је потребан дијалог супротних страна, а за дијалог спремност за разговор о свему што је неопходно. Како год, у крупним и нерезушеним проблемима какав је косметски, она страна која не исказује довољно жељу и вољу за разговором у правцу решења може бити појачано оптужена да проблем, у ствари, не жели да реши. Косметска реалност је, међутим, друкчија. Јер, ко не жели да решава и реши косметски проблем у складу са тренутним интересима надмоћног евроамеричког чиниоца је ретроспективно и перспективно крив. Иако вуче историјско порекло, његова највећа и неопростива кривица је увек савремена, јер се користи од окривљавања једне стране највише црпу из садашњег тренутка.⁴

У текућем одвијању косметског проблема то се, наравно, не односи на све стране него највише и углавном на српску. Она је у деликатном положају вечно осумњиченог који супротној страни непрекидно мора да показује и доказује своју „преданост“ и „посвећеност“ решавању проблема КиМ, а да заузврат не добија сличне потврде. Штавише, усталило се мњење да се потреба сталног правдања односи само на Србе, док је друга страна ослобођена замора да се бави нечим што јој је већ увелико даровно. Албанци не треба да брину јер, као ствари стоје, они су поклоњеном независношћу ослобођени непријатне обавезе решавања косметског проблема.

Ипак, и поред предоченог, жељу да се косметски проблем решава и реши, макар и дипломатски формално, испољиле су све

⁴ Видети: Ломпар Мило, *Повратак српском становишту*, глава „Србија као колонија кривице“, стр. 167-172, Catena Mundi, Београд, 2013.

три, односно две стране, али са разним агендама и рецептурама, друкчијим плановима и циљевима, у разним смеровима и на веома различите начине.

Са српске стране проблем би био решен када би се КиМ реинтегрисало у суверени територијални састав Републике Србије. Са албанске стране косовско питање било би решено супротно српским жељама, само ако би Србија признала „Косово“ да би се ово потом што лагодније ујединило са Албанијом у већу, многољуднију и пространију балканску државу.

За западни проалбански део међународних чинилаца или псеудозаједнице (!), косовски проблем био би напослетку решен само уколико би Србија признала *Republica Kosova*, прикључила се у далекој будућности ЕУ и коначно се као лојални западни савезник окренула против Русије. Таквим евроамеричким и проалбанским крешендом косметске драме – на који би хипотетички гледано пристала Србија – Запад би најзад редимензионирао и редизајнирао „Западни Балкан“ по евроатлантској територијалној мери. Таквим „решењем“ би се Запад, такође, решио проблематичне Србије и Срба око Србије!

3. САМОВОЉНА АЛХЕМИЈА КОНАЧНОГ ПРИЗНАЊА

Упадљив проблем чине међу странама у проблему побуде решавања. Вишестрана жеља и воља за решавањем и решењем косметског проблема, међутим, није ни издалека тако једноставна а још мање постојана. Да је једноставна и једним дипломатским потезом лако решива не би толико дуго истрајавала на експлозивним супротностима минираном проблемском пољу. И не би се са албанске и проалбанске толико инсистирало на српској улози у самопоништавању националних и државних интереса. Прилике беху такве да су упоредо са топљењем и уништавањем српског тешког наоружања после 2000., један за другим топљени и уништавани српски национални и државни интереси. Ипак, чини се да је тај процес најзад заустављен. Јер, да је Србија постала небитна и да је више непотребно консултовати је за било шта у вези са КиМ, не би непрекидно били уприличавани тројни, тј. двојни преговори са неизбежним српским учешћем.

Нешто је од Србије у овом часу потребно додатно добити, искамчити од ње или јој ургентно наметнути извесну потврду, саморазорну сагласност са нечим и неким, што би садашње нелегитимно и нелегално стање волшебно претворило у легитимно и легал-

но, и на тај начин неповратно и коначно. Док то не уради Србија је, макар и само процедурално, неопходна. Уколико би дала пристанак на разградњу властите државе, Србија би изневеравањем сопствених виталних интереса изгубила сваку веродостојност. За западни чинилац Србија би задржала неку важност само у спорадично обнављаним ситуацијама даљих намиривања туђих интереса преосталим српским ресурсима и одузимањем нових територија. Евентуалним остварењем предочених захтева процес разградње Србије не би био заустављен него увелико убрзан.

Жеље су пуне и закржљале уколико их не прихрањују и не зајачавају витални интереси. Албано-амерички и евро-унијски интереси се поклапају у свему ономе што је усаглашено у погледу признатог постојања албанске лажидржаве *Republica Kosova*, уместо српске Аутономне Покрајине Косово и Метохија. У склопу глобалних и локалних, отворено несрпских и антисрпских интереса независност „Косова“ је оглашена као „свршена ствар“. За једнооки проалбански Запад извесност „Косова“ је неоспорива међународна чињеница и геополитичко достигнуће просторног и демографски уокољавања и осигурања америчке војне базе Бондстил.⁵ Са једностране западне тачке гледишта очитована стварност пријатељских „Косовара“ и благонаклоног и вечно захвалног „Косова“, на Балкану мора остати непроменљива и трајна, бар онолико колико буде трајало америчко присуство.⁶

У сваком дијалогу па и у унутрашњем и спољашњем дијалогу о решавању и решењу косметског проблема значајну улогу имају компромис и консензус. До сада је, ма колико магловито наговештавано, спремност на компромис и консензус испољила само српска страна, док друга није нити, судећи по нервозним најавама, намерава. Проалбанска евроамеричка страна у оштром виду не испољавају спремност на било какав компромис са српском страном у косметском спору. Уколико се спорадично нешто на изглед пито мо и, тобоже, попустљиво у преговорима и наговести, оно се тиче поновног отварања проблема у већ ко зна колико пута договореним стварима.

На тај начин се српска страна са супротне албано-евро-америчке стране непрестано потсећа да је у погледу тежњи ка депроблематизовању косметске ситуације на цикличном почетку. Опетује се, договара о већ договореном, преговара о већ испреговораном,

5 О томе: Trud Alerksis i Žil, *Razaranje Balkana. Kako su razbili Jugoslaviju*, glava „Bondstil: najveća američka baza na Balkanu“, str. 26, Xenia, Metella, Beograd, 2013.

6 Видети: Пророковић Душан, „Улога НАТО у осигуравању државности Косова“ и последице по државност Србије“, *Политика националне безбедности*, бр. 2, 2017, стр. 105–118.

укратко, чини се као да у претходним данима, месецима и годинама ништа заправо није договорено, што не би било очигледно српско попуштање, уступање, повлачење и предаја, макар и најмањих и последњих надлежности „косовским властима“.

Тиме се, са западне стране демонстрира плаузибилност великог грађевинског подухвата „дивље градње“ друге албанске државе на насилно издвојеној покрајинској територији Србије.⁷ Није тешко закључити да је одлучна западна воља за решавањем и решењем праћена албанским хтењем сопствене националне државе на делу територије Србије. Од Србије се одузима и даје другима а онда отимачина „умива“ квазиправним нормама. Србији се препоручује, што је тешко замисливо али је тако, да нелегитимни и нелегални ток тог државоразорног хтења напокон призна „Свечаном повељом“ у коју би била уклесана усхићена сагласност њене сопствене воље? Оплатама обећања одраговољена Србија би требала да се искрено порадује губитку Косова, е да би чула громки евроамерички аплауз што је најзад правно омогућила сопствену националну и државну разградњу. У томе би се састојао привидно српски обртни „добитак“, у стварном губитку КиМ.

4. УСЛОВИ И ПРЕТПОСТАВКЕ ДИЈАЛОГА

Управо због конфузног стања српско/албанских разговора који се све више одвијају у „зачараном“ току политичког цинизма и сепантичког инаћења, потребно је потсећање на низ услова и претпоставки вођења српско/албанског дијалога о косметском проблему. Реч је, заправо, о начелима и правилима решавања и модела решења тог проблема, који заслужују фрагментарни осврт препоручљивог и неприпоручљивог, онога што је у дијалогу потребно радити и онога што је боље избегавати. Без претензија методичног низања, осврт ће бити учињен у више фрагментарно обликованих тачака.

1) Реинтеграција КиМ у државни састав Републике Србије је суштина процеса решавања косметског проблема са српског становишта. Са албанског и проалбанског становишта суштина је сасвим супротна и не односи се на реинтеграцију и ресуверенизацију Србије у склопу решавања српског питања, него на што брже решавање албанског питања удовољавањем тежњи ка стварању Велике Албаније. Пут који су Евроамериканци ка таквом „решењу“

⁷ О томе: Trud Alerksis i Žil, *Razaranje Balkana. Kako su razbili Jugoslaviju*, glava „Bespravna država u kojoj se zataškava etničko čišćenje“, str. 28-30, Xenia, Metella, Beograd, 2013.

одабрали јесте изнуђено српско признање независног „Косова“ а касније, по албанском уједињењу, и „природне, тачније речено – Велике Албаније.“⁸

За Србију решење косметског проблема није отворено или прикривено признање правности и правичности нити било какве валидности сецесије у псеудоправној форми, па тиме ни косовске независности, него обнова територијалног интегритета и суверенитета у јужној српској покрајини. Повраћај на пређашње легитимно и легално стање реинтегрисане и ресуверенизоване Србије није ни једноставно ни лако, штавише, оно захтева промудрену политичку памет;⁹ прибирање изгубљене снаге, стрпљење и јаке и пожртвоване напоре у дугом периоду времена.

2) Повраћај на пређашње територијално стање или реинтеграцију КиМ у Републику Србију на основу њене међународноправно и уставнопрвно утврђене територијалне целокупности, потребно је извршити планирано и систематично, деловањем на четири нарочита плана. С обзиром да се на сваком од планова већ догодио различито степеновани а понегде и максимални трансфер надлежности са Србије на супротну албанску и евроамеричку страну – на који је Србија свесно пристајала, или их по лукавој рецептури „кувања жабе“ није правовремено уочавала – у српској стратегији помака од негативног стања ка иоле позитивном неопходно је настојати и на најмањим могућностима повраћаја.

При том ваља имати на уму да противно српском реинтеграционом становишту, садашње стање испуштених и препуштених надлежности Србије у КиМ, албански и евроамерички актери сматрају „свршеним“ и „неповратним“, и да ће од тако „закованог“ становишта тешко одступати. Будући да су постигли оно што се желели Албанци подржани Евроамериканцима ће на све начине одбијати да разматрају српске контратрансферне предлоге, уз констатацију да је процес осамостаљивања „Косова“ у правном и политичком смислу окончан.

3) За Србију негативни трансфер надлежности има значење раздржављења, то јест детериторијализације и десуверениза-

8 Видети: Деспотовић Љубиша, „Геополитичка судбина Косова и Метохије – између евроатлантске окупације и пројекта Велике Албаније“, глава „Велика Албанија као пројекат великих сила“, *Политика националне безбедности*, бр. 2, 2017, стр. 39-44.

9 Политичка памет у решавању косметског проблема са српске стране не претпоставља препамећивање противно себи и своме а по туђој мери и интересу, него опамећивање на основу дубоко утиснутог памћења, тј. стечених искуства и поука у досадашњим историјским токовима.

ције, па је стога потребно деловати у супротном смеру и правцу – повраћаја у пређашње стање или *restitutio in integrum* – што би могло да значи и стање *status quo ante*. Супротни смер и правац од досадашњих дводеценијских преноса, тј. трансфера државних овлашћења на тзв. међународну заједницу и привремене албанске, тј. косовске органе, може се са српске стране назвати позитивним контратрансфером.

Реч контратрансфер или противпренос може се тумачити и као ретрансфер или повратни пренос надлежности на изворно и првобитно место њихових легитимних и легалних упражњавања, а то је Србија! Уједно, контратрансфер означава тежњу корективног легализовања тешког поремећаја који оличава неодрживо сецесионо стање. Циљ је поновно одржављење Србије на насилно и привремено одузетом делу њеног државног простора. Контратрансфер је потребно вршити опрезно, ситуационо и градуалистички а не неприпремљено и нагло. И поред обазривости, сасвим је извесно да ће сваки српски контратрансферни покушај, а поготову постигнуће, од супротне албанске и евроамеричке стране бити тумачен као неразумна српска провокација.

Без претензија детаљне процесне, структурне и ситуационе обраде токова и исхода на сваком појединачном плану, потребно је поменути само оквирни садржај сваког од могућих контратрансфера.

4) Корисно је, наиме, размислити о валидности становишта и оријентације, тј. смера и правца међународног деловања, коју је Србија примењивала после 2000. године. Та оријентација – схваћена и као прозападни, тј. вестернистички курс (окренутост, траса, линија, ослонац, сарадња и сл.), једноставно речено, не само да није дала очекиване него ни никакве резултате. Уместо помоћи и наклоности према Србији у решавању косметског проблема, западни актери у лику псеудо партнера, не само да нису помагали него су активно одмагали и спречавали Србију у њеним реинтеграционим напорима, истовремено свесрдно подржавајући и штитећи сецесиону албанску страну. Отуда је потребна преинака оријентације која захтева контратрансфер надлежности који нужно претпоставља и промену досадашњих међународних ослонаца, стварних и привидних сарадњи, жељених и нежељених кандидатура и чланстава, као и жуђених савеза и псеудосавеза. Планови промењених оријентација и контратрансфера или преинаке надлежности могу се сагледати у спољашњим и унутрашњим димензијама четири нарочита вида односа који су међусобно прожети и међузависни.

5) Спољашња димензија преинаке надлежности за решавање косметског проблема, или спољашњи контратрансфер

Спољашња димензија тиче се крупног дипломатског, спољно-политичког и геополитичког заокрета савремене и будуће Србије. Инертним и идеолошки задојеним духовима могуће преинаке српске оријентације после 2000. као и сходни контратрансфер надлежности се, у овом часу се можда чине непромишљеним, неодговорним, фантастичним, чак сулудим. Но, и поред злобивога несхватања промењеног света и исмевања одиста друкчијих стратешких опција, потребно их је скицирати.

За разлику од српске спољнополитичке и геополитичке преоријентације која је уследила у времену владавине ДОС-а и слома Милошевићевог режима после 5. октобра 2000. који је исходио убрзо после агресије на СРЈ и Србију 1999. године, моделовање нове спољне оријентације Србије била би друкчије од садашње. Оно би узело у обзир мирнодопске услове транзиције, неприсилна демократска средства изјашњавања и промену односа снага у свету и у Европи. Спољашњу димензију контратрансфера надлежности не би требало тумачити као ново изненађење учињено од нелојалне Србије, обесну „револуцију“, промену савезника услед разочарања или српско изневеравање тобоже благонаклоног Запада или Европе у једностраном лику ЕУ. Сабраније и разложније, евентуалну спољнополитичку преинаку и преоријентацију могуће је схватити као нужно прилагођавање Србије новим и друкчијим околностима. Укратко, толико хваљена Србија „посвећена променама променила би оријентацију. Како год узели, спољашња димензија контратрансфера се очитује у две потребе и могућности.

б) а) Контратрансфер у правцу уравнотежења између евроатлантизма и евроазијства

Прва спољашња преоријентација и сходни контратрансфер тиче се, ако не потпуног напуштеног оно пак отпрема балансираног евроатлантског смера Србије. Уравнотежење односа према глобалном и европском Западу и Истоку претпоставља контрабаланс у пољуљаном геополитичком положају земље. Највеће шансе даје снажније ослањање на евроазијски смер српске спољне политике. То, међутим, не би требало да значи нагли заокрет, прекидање веза и потпуно приклањање другој страни глобалне политике, нити сателитизовање и клијентелизам новог типа. Србији је Запад наудио и оштетио је агресијом и ампутацијом „Косова“. Зато је потребна дубоко фундирана неутралност, не само војна него и политичка.¹⁰

¹⁰ О томе: Коштуница Војислав, *Зашто Србија а не Европска унија*, глава „Пут политичке

Ваља имати на уму да су велике силе евроазијског Истока, Русија, Кина и Индија начелни противници косовске независности и да подржавају реинтеграцију Србије. С друге стране и супротно српским националним и државним интересима, западне земље предвођене Америком у оквиру своје балканске политике подржавају „независно Косово“. Америчка балканска политика је у целости исламофилна и проалбанска.¹¹ Тежњу ка трајној потврди дезинтеграције Србије земље окупљене око Америке схватају „учтивости“ и „питомости“, као преобликовање, тј. редизајнирање Србије према мерилима процењене величине и дозвољеног утицаја и снаге. Из предочених негативних околности исходи потреба преусмерења, не само контратрансфера надлежности него и преинаке стремљења, надања, очекивања.

7) б) Контратрансфер надлежности од Европске уније ка Уједињеним Нацијама

Друга спољашња преоријентација и сходни контратрансфер надлежности тиче се повратка решавања косметског проблема из органа и институција Европске уније на Организацију Уједињених Нација. Све је јаснија почињена грешка пристанка Србије на „развлашћивање“ УН и пребацивања надлежности у решавању косметског проблема на ЕУ.¹²

Земље наклоњене Србији су тим непромишљеним чином српске стране донекле наутралисане и маргинализоване. Очигледно је изгубљена ионако лабилна равнотежа између глобалне мултиполарности и евроунијске и евроатлантске униполарности која се још увек читује у дејствовању изнад и мимо одлука Савета Безбедности УН. Србија је продубила неповољни положај да проблем КиМ треба да настави да решава са онима који су тај проблем произвели и који га одржавају у начелно нерешивом стању.

Иако званична Србија од 2000. године настоји да уђе у ЕУ, она не жели да трајно изађе из КиМ, а управо је супротна формула истовременог српског „уласка и изласка“, по свему судећи, уцењивачка алатка чланства Србије у оном делу Европе који је обликован под именом Уније. Обећава се, наиме: Ући ћете у ЕУ када сасвим, не само физички него и у мислима, изађете са Ко-

и војне неутралности“, стр. 106-110, Фонд Слободан Јовановић, Београд, 2012.

11 Видети: Trud Alerksis i Žil, *Razaranje Balkana. Kako su razbili Jugoslaviju*, глава „Америчка империја шири се на Балкану у savezu са радикалним исламизмом“, стр. 159-160, Xenia, Metella, Београд, 2013.

12 О томе: Давидовић Сандра, „Мисија ЕУЛЕКС – косовски тест заједничке спољне и безбедносне политике Европске уније“, поглавља „Мисија ЕУЛЕКС – концептуални оквир“, стр. 241-243, и „Интереси Европске уније на Косову“, стр. 245-247, *Национални интерес*, бр. 3. 2017.

сова! Зато је потребна разнострана равнотежа очекивања и сарадње. Погледима који се из Србије непрестано бацају на западни део Старог континента потребно је придружити сагледавања другог подједнаког, ако не и већег дела Европе који припада словенском свету.

Русија није ЕУ нити ће икада бити њен структурни и организациони саставак. Русија има далеко пространију Унију по сопственој планетарној мери која је двоконтинентална, и европска и азијска. Уз то, Русија је велика сила, стална чланица Савета безбедности УН, која у ослонцу на међународно право штити сопствене глобалне али и локалне и регионалне српске интересе. Отуда је са српског становишта потребно реafirмисати улогу УН и тежити контратрансферу надлежности са ЕУ на УН.

Косметски проблем је начелно нерешив у окриљу ЕУ каква данас постоји! Проалбански распоред снага и моћи у савременој Европи Уније праведно и одрживо решење напосто не дозвољава. Косметски проблем је поготову нерешив у све ужаренијој атмосфери русофобије и путинофобије на платформи изразито антируске европске и америчке глобалне политике.¹³

Колико пута је потребно потсећати да су државе ЕУ заједно са Америком учествовале у агресији на СРЈ и Србију. Статусно неутрална мисија УН није успела јер се није залагала за изградњу државе „Косово“. Зато су у поратној косметској стварности Уједињене нације потиснуте у други план.¹⁴ Зар ЕУ није уприличила мисију ЕУЛЕКС која је, са Америком у позадини, постала саизвођач радова на здању лажне државе „Косово“ изван Србије? Дилеме нема: јесте, и то уз сагласност српске стране?¹⁵ Па како онда бриселска Унија може да реши проблем у прилог Албанаца, мимо и против српских очекивања? Одговор је да статусно проалбански пристрасна ЕУ, не може стварно да реши косметски проблем, јер уопште не жели да га реши на правно и морално прихватљив начин!¹⁶

13 О томе: Metan Gi, *Rusija – Zapad: hiljadu godina rata. Rusofobija od Karla Velikog do ukrajinske krize*, глава „Narativ mora da bude jednoglasan: Putin je zlikovac, Rusija želi da nas napadne“, стр. 329-330, *Akademski knjiga – Informatika*, Београд, 2017. Такође: Вучелић Милорад, На линији ватре, глава „Путинофобија“, стр. 219-222, Штампар Макарије, Београд, 2017.

14 Видети: Trud Alerksis i Žil, *Razaranje Balkana. Kako su razbili Jugoslaviju*, глава „Neuspeh državotvornosti pod pokroviteljstvom UN“, стр. 36-37, Xenia, Metella, Београд, 2013.

15 О томе Давидовић Сандра, „Мисија ЕУЛЕКС – косовски тест заједничке спољне и безбедносне политике Европске уније“, поглавље „Камелеонски прагматизам« и његове последице“, стр. 252-253, Национални интерес, бр. 3. 2017.

16 Видети: Суботић Момчило, *Српско питање данас*, глава „Космет између силе и права“, поглавље „Противправна мисија ЕУЛЕКС и једнострано проглашење косовске независности“, стр. 167-173, Институт за политичке студије, Београд, 2008.

8) 2/ *Унутрашња димензија преоријентације и контратрансфера надлежности*

Унутрашња димензија контратрансфера тиче се могућности преинаке надлежности и мењања позиција унутар савремене и Србије која уставноправно укључује и КиМ. Та промена, међутим, не зависи само од односа снага, утицаја лидера и партијског распореда унутарполитичких чинилаца у Србији, или сличности и разлика у погледима на суштину косметског проблема, него и од поменутих становишта међународних актера. Потсетимо се да је у претходном историјском раздобљу унутрашњи косметски проблем Србије драматично интернационализован. У критичном тренутку 1999. Србија је била изложена тзв. хуманитарној интервенцији а у ствари бруталној агресији.¹⁷ Тиме је косметски проблем из унутрашње надлежности Србије изузет, заправо истргнут, да би био смештен у спољашњу надлежност надмоћног дела тзв. међународне заједнице – САД и ЕУ.

Схватање да проблем „Косова“ више није у надлежности Србије траје од 2000. а у ширем смислу још дуже, од 1991. године. Србија чак и у питањима стриктне унутрашње политике није сасвим самостална у одлучивању, а у погледу косметског проблема поготову. На основу препознатог стања окрњеног суверенитета Србије ни питање косметског проблема није могуће реално решавати као искључиво унутрашње политичко питање. На жалост, оно то одавно није, што не значи да би требало одустати од настојања на унутрашњем решењу и препустити се таласима неприхватљивих спољашњих интереса.

Унутрашњи контратрансфер надлежности се, заправо, очитује у две тежње, од којих се прва тиче односа Србије и лажне државе Косово, а друга односа Републике Србије и предвиђене али још не формиране Заједнице српских општина на северу КиМ. Иако је тежња албано-евро-америчког фактора да се унутрашњи однос Србије покаже и практикује искључиво као спољнополитички, међунационални и међудржавни однос између два међународно призната субјекта, настојања српске стране требала би да буду усмерена ка поновном обликовању претежно унутрашњег карактера тог српско-српског и српско/албанског односа.

9) в) *Контратрансфер са тзв. Republica Kosova на Републику Србију*

Пренос или преинака надлежности са лажне државе „Косово“

¹⁷ О томе: Кнежевић Милош, *Крстарећа демократија. Агресија НАТО на Југославију 24. март – 11. јун 1999*, глава „Агресија и рат као радикална геополитика“, стр. 117-135, ДП „Буро Салај“, Београд, 1999.

на истиниту државу Србију, тежак је политички и правни процес обистињавања претходног стања који ће лажна албанска држава на све начине оспоравати и одбијати. Како то учинити, најтеже је питање српске унутрашње и спољне политике. На повратни пут од „Косова“ ка КиМ и Србију албанска страна ће тек са јаким отпором, муком и у изнудици пристајати. Ниједан, ма како и колико био лажно државолик, политички субјект не одриче се олако стеченог, нити враћа оно што му је у склопу за њега повољних историјских околности дословно „са неба“ даровано.¹⁸

На изглед „великодушни“ западни поклон лажне државе „Косово“ Албанцима са КиМ, није био ни хуманитаран, ни филантропски, ни бесплатан а понајмање миран. Дарована државолика творевина једној побуњеној националној мањини у Србији, од Србије је одузета нехумано, цинично, интересно, скупо и у исходу ратног похода. Било је потребно узнемирити цео свет, завести ембарго и санкције, концентрисати невиђене војне потенцијале и свом снагом се обрушити се на Србију. Циљ који је после три месеца евроамеричког ракетирања и бомбардовања СРЈ и Србије, остварен је. Изнуђено је повлачење српског становништва (егзодус и етноинжењеринг!) и одлазак војске са територије КиМ, да би се међународним трупама запосео ресурсни простор и направила велика америчка војна база у срцу покрајине.

Власт Републике Србије је на агресивним ратом извлашћеном простору потом попусту препуштана „привременим институцијама“ припадника локалне националне мањине Албанаца. Уколико се посматра територијална и демографска целина Републике Србије са АП КиМ у државном саставу, Албанци чине мањину, али уколико се КиМ или тзв. „Косово“ посматра издвојено, тамошњи Албанци су огромна већина становништва. Албанска већина није, међутим, настала само као резултат великог природног прираштаја, популационог раста и досељавања са других подручја, него и изгона Срба и других неалбанаца. На тој основи изграђено је идеолошко становиште о „природном“ етничком праву Албанаца на „Косово“, које није могло да се практикује никако друкчије до као сецесиона политика. И поред тога, на српској страни трагано је за моделима

¹⁸ Нису албански терористи и сепаратисти са КиМ непосредно разбили другу Југославију, нити су оборили са власти Милошевића, Још мање су Албанци допринели рушењу комунизма у источној Европи, или утицали на разградњу СССР-а. Не, албански сепаратисти су само чекали повољан тренутак у коме ће им обећана западна оружана подршка омогућити побуну и касније „победничко“ придруживање агресорској страни на СРЈ и Србију. По/ратна творевина „Косово“ је историјска смеша милитарне НАТОиде, колонијалне Евроиде и ко зна какве Албаниде, при чему је овој последњој намакнута државолика лажна маска.

саживота у помиреним историјским и етничким правима.¹⁹

Даровање и изградња „косовске државе“ није учињено са српском сагласношћу, него евроамеричком агресијом и ратним дејствима, против српске воље. Да би се успоставила тзв. *Republica Kosova* било је потребно разорити АП Косово и Метохију и тиме национално и државно оштетити Србију. Срби агресорски дар „Косова“ Албанцима схватају као отмицу и пљачку српског народа, српске имовине и природних богатстава на територији која међународноправно припада Републици Србији.

У унутрашњој димензији преинаке, односно контратрансфера унутрашње надлежности огледа се потреба савремене Србије да у односу према косметском проблему и албаноидној државоликој творевини надиђе дуготрајну споља наметнуту раздвојеност од лажне државе Косово.²⁰

Надилажање насилне и неприродне раздвојености се огледа у могућности да сопственим снагама, и уз помоћ стварних савезника, решава једно тешко унутрашње политичко и уставноправно питање. Србији је потребно да се на разне начине врати на Косово и Метохију! Будући да је унутрашње косметско питање агресорском сецесијом изопачено у спољашње, нужан је напор нормализовања, тј. повратка у унутрашњу димензију надлежности.

Правни основ за поступну праксу „поунутарњења“ раздвојног изопачења налази се у нормама Резолуције 1244 Савета безбедности УН, које предвиђају повратак оружаног контингента војних снага Србије на територију КиМ. До сада у том правцу ништа слично није учињено. У овом часу Србија није ни у најмањој мери прекорачила сецесиони Рубикон који провалијом „интегрисаних граница“ дели њено одсуство од било каквог присуства на Косову и Метохији. Кратко речено, Србија је реално изван КиМ, док је, нормативно расуђујући, могуће да буде на КиМ, али још увек није?

10) з) Контратрансфер са албанизоване Приштине на северни, тј. српски део Косовске Митровице и Заједницу српских општина

Простор који обухвата десет општина са српском већином на северу покрајине и јужно од Ибра преостао је после прогона српског становништва и потпуног запоседања остатка КиМ од стра-

¹⁹ Упоредити: Крстић Бранислав, *Косово између историјског и етничког права*, део „Могућност помирења историјског и етничког права“, глава „Критеријуми за редифиницију територија“, стр. 209-212, Кућа Вид, Београд, 1994.

²⁰ Аутор широко коришћеног и тачног појма „лажна држава“ је Војислав Коштуница. Видети: Коштуница Војислав, *Одбрана Косова*, глава „Проглашење лажне државе под старатељством САД и ЕУ“, стр. 210-214, „Филип Вишњић“, Београд, 2008.

не албанске већине и међународних трупa. Северна Митровица већински настањена Србима, упоредо са издвојеним српским енклавама, симболизује резидуално српско присуство на КиМ. Реч резидуално, на жалост, вишеструко је обележило постјугословенску судбину Србије. Јер, Србија се невољно осамосталила као последња преостала југословенска република, али не као територијално целокупна него, како се показало, без насилно одузетог КиМ. Но, на КиМ се догодило да је самоорганизовањем уз самопомоћ задржан један компактан део северног простора са српском већином, на коме су временом формиран органи српске власти.²¹

Такво стање је трајало више од десет година, од 1999/2000. до једностраног проглашења косовске независности 2008. и после, заправо све до потписивања Бриселског споразума 2013. и 2015. године.²² Тадашња српска власт на северу КиМ није Приштини пренета од стране разноимених органа међународне заједнице, или органа привремене косовске администрације, већ је настала изворним напором спашавања голе егзистенције па је отуда фактички уважавана њена самоодбрамбена организација.

Тек преносом надлежности са органа и организација УН на ЕУ, тј. са УНМИК-а на ЕУЛЕКС, процес деградирања српске самоорганизације на Северу КиМ добио је на разноврсности, брзини и интензитету.²³ Није било речи само о укидању аутономних надлежности Србима са Севера КиМ, него и о преузимању и преносу надлежности са Митровице на Приштину, односно са Срба на тзв. Косоваре-Албанце и државу у изградњи „Косово“. Тај трансфер надлежности, тј. самоорганизоване власти на северу покрајине, практично је значио кидање сваке везе тог дела КиМ са Србијом на северу и поступно уклапање јер, боље речено урастање у изградњу „независног Косова“. Питање које се мора поставити гласи: да ли је у тој фази договореног преноса надлежности са српских на „косовске“ органе било, у на том питању ангажованом делу српске политичке елите, икакве макар и минималне свести о крајњим консеквенцама започетог процеса развлашћивања Србије на том делу покрајине? Ако није, додатно питање гласи: зашто није?!

Зато се у овом часу множе недоумице око сврхе и смисла крајњег исхода Бриселског споразума. У предоченом процесу са

21 О томе: Hofbauer Hannes, *Eksperiment Kosovo. Povratak kolonijalizma*, глава „Srpske paralelne strukture“, стр. 290-296, Albatros plus, Beograd, 2009.

22 Садржај текста Бриселског споразума консултовати на интернет адресама: www.telegraf.rs/vesti и www.blic.rs/vesti/

23 Видети: Брајовић Раде, Космет – завршни чин, глава „Мисија ЕУЛЕКС-а, уместо УНМИК-а, намењена је стабилизацији независности Косова и примени Ахтисаријевог плана“, стр. 117-120, Пешић и синови, Београд, 2008.

српске стране се грозничаво трага за пресудним моментом када је почињена грешка и колики-толико задржане надлежности на северу КиМ препуштене у руке косметских Албанаца. Потрага се, на жалост, врши на терену међустраничних и међулидерских зађевица и међусобних оптуживања унутар српске стране, за одговорност и кривицу за настало стање. Тиме се пропуштају објективни увиди у исхитрене и погрешне потезе, изневерена очекивања, лажна обећања, пропале наде и обмане које су непрекидно услеђивале од Албанаца и Европљана из Брисела и земаља „квинте“.

После дугог интерпретативног колебања испоставило се да Бриселски споразум није само апроксимативни или пробаблистички политички документ него међународноправни акт са обавезним важењем. У овом часу, кључни предуслов за коначно потписивање српске стране тог споразума, који се односи на оснивање Заједницу српских општина, још увек није остварен. И поред значајних штета нанетих српској страни и бројних повреда међународног права, још увек није касно за деконструкцију процеса уступљених надлежности у преосталом времену дијалога у оквиру преговора у Бриселу. За тежњу преинаке надлежности са албанске на српску страну у овом делу унутрашњег контратрансфера значајано је разумети однос политичке и правне природе Бриселског споразума.

11) Да би се отклонила сувишна нагађања, самоизазване забуне и излишне сумње услед непознавања текста споразума, навешће се његове одредбе. Тако постаје видљивије шта би требало променити контратрансфером надлежности. Званичан назив текста споразума који је стављен на увид јавности је „Споразум о принципима нормализације односа Београда и Приштине“. Српско/албански споразум су 19. априла 2013. године у Бриселу потписали тадашњи председник Владе Републике Србије Ивица Дачић и председник владе самопроглашене *Republica Kosova* Хашим Тачи.

Бриселски споразум је релативно кратак и у јавности предоченом делу садржи само петнаест тачака. До сада није утврђено да ли Бриселски споразум садржи нејавне, то јест тајне анексе, или обавезујућа политичка обећања у виду гарантованих договора о будућим потезима. Спекулације у вези са таквим претпоставкама су могуће али, у овом часу нису у домену интерпретације познатих чињеница него криптополитичке анализе.

У више одредби (тачака, ставова или чланова, свеједно) споразума предвиђено је распуштање тада постојећих и ефикасних српских административних, управних, безбедносних, полицијских и правосудних органа, који су повезани са Србијом деловали на локалном

нивоу на северу КиМ. Наложено је потпуно „интегрисање“, тј. прелазак остатака тих органа у склоп самопроглашене државе „Косово“.

Распуштање организација и институција локалне српске самоуправе на северном делу покрајине КиМ, које су потписале српска и албанска преговарачка страна, формулисано је у језичкој акробацији у којој се поводом политичке акције укидања српске државне структуре и албанског одржављења, ниједном речју не помиње Република Србија. Штавише, раздржављење је замишљено тако као да Републике Србије на Косову и Метохији, сада већ „Косову“, уопште нема нити би икада више требало да је буде!? Србија остаје као неименована и нема чињеница са друге стране државне границе. На делу је, заправо, већ поменути непремостиви есхатолошки антагонизам, два супротна циља српске државне и албанске квазидржавне стране.

12) Као и случајевима претходних, већма неуспелих, српско/албанских дијалога, и у Бриселском споразуму и преговорима на истом месту проалбанског арбитражања и мешетарења, Србији је као „компензација“ стављено у мутни изглед да ће бити „награђена“ оним постигнућима која су до тада већ у њеном поседу и контроли.²⁴ Реч је о циничној разменској формули „своје за своје“, по без-образном безначелу: „Нешто ваше ћемо да вам одуземо, да би вам нешто што још увек имате дали“?!

Присвојни придев своје односи се колико на Србију и све што је српско, толико и на Европу и све што је европско. Своја или наша Србија – своја или наша Европа, зар може бити друкчије? Косово је у државном погледу део Србије и српско, као што је Србија као земља прастари део Европе и по својствима европска. Али, у политици силе и моћи може бити друкчије. Јер, полазиште супротне стране је да „Косово“ није Србија нити је српско, као што ни Србија, зато што је изван Уније, није у правом смислу европска земља. По овом чудном силогизму тек када би Србија у потпуности изашла са „Косова“ могла би тек делимично да уђе у Европу (Уније). То је она фамозна разменска формула „Косово за Европу“, по којој се једно добро тобоже еквивалентно трампи за друго добро.²⁵

Предочена „макро“ формула „трампе“ провејава и у разговорима на „микро плану“ о ЗСО. Ни ту није реч само о албанској и евроамеричкој тежњи комплетног поништавања било каквог срп-

24 Видети: Степић Миломир, „Косово за нешто – своје за своје“, недељник Печат, бр. 508, 23. фебруар 2018, стр. 14-17.

25 О томе: Кнежевић Милош, *Отмица Косова. Косметске теме* 2, глава „Чланство у Европској унији не може да буде замена за одузети Космет“, стр. 198-205, Институт за политичке студије, Београд, 2006.

ског самоодлучивања, макар и на делићу КиМ, него и о супротној тежњи српске стране да, насупротив свих и свега, ипак задржи извесни правни облик делатне локалне самоуправе на северу покрајине. Потсетимо, име тог полупостигнутог и једва брањеног облика је Заједница српских општина (скраћено ЗСО).

Но, ни то албанско, тачније речено евроамеричко условно и млако „милосрдно даровање“ Србији онога што је правно и фактички она већ имала, у споразуму ипак није предложено у политичком облику у коме је деловало до предлога споразума. Јер Албанци се свим силама, уз помоћ заштитника и савезника, боре за своју државолику творевину и не допуштају Србима ни помисао било какву стварну аутономију, па чак ни максималну децентрализацију надлежности у саставу „Косова“, а поготову не на реинтеграцију било ког дела КиМ у преосталу Србију.

13) Када је реч о аутономији ваља рећи да су и на том подручју појмови помешани. Потребно је потсетити да су Албанци дефинисани као „национална заједница“, већ у време федералне Југославије по одредбама Устава СФРЈ и Републике Србије из 1974, а и после тога у српским уставима из 1990. и 2006. године.²⁶ У невременима разбираспада Југославије (1991-1995-1999) они су одбацили било какву модификовану, „унапређену“, „проширену“, „продубљену“, „обогачену“, „побољшану“ и слично описану аутономију у Републици Србији, оптирајући за националну и територијалну сецесију у облику независне „Републике Косово“. Албанце из Србије са КиМ, и њихове тадашње и садашње западне сараднике и пријатеље, занимало је само одвајање те ресурсне и симболички важне територије од Србије и успостављање независног „Косова“. Уз „малу“ помоћ ратних пријатеља једну сложену југословенску и српску републику су одбацили и заменили другом, једнонационалном и унитарном албанском „републиком“ у лажном облику.²⁷

Сопствена национална држава им је била заједнички и свеалбански циљ, њој су тежили, на њој су упорно радили, успостављајући извансрпску паралелну политику, сопствене институције и дистанцирани и паралелни живот.²⁸ Албанци су на КиМ успели да доврше одавно замишљени пројекат двоструке ствар-

26 Видети, на пример: Бојанић Бојан, „Један поглед на територијалну аутономију у Републици Србији“, Српска политичка мисао, тематски број „Дилеме уставних промена у Републици Србији“, посебно издање, 2017, стр. 177-201.

27 Упоредити: Пророковић Душан, *Косово: међуетнички и политички односи*, „Распад СФР Југославије, нови уставно-правни положај и политички односи у покрајини“, стр. 172-181, Геополитика, Београд, 2011.

28 О томе: Шутовић Милојица, *Косово између поретка и аномије*, глава „Антиномије (паралелног) косовског друштва“, стр. 21-61, Чигоја штампа, Београд, 2008.

ности и двојне власти, на коме су одавно радили.²⁹ Због постизања коначног циља издвајања из Србије бавили су се тероризмом, бунили и ратовали, и то су заједно са „шаптакима“, помагачима и снабдевачима, за сада, и остварили.

Повратак на аутономни статус у Србији Албанци са КиМ би схватили као огромни губитак после сецесионе победе које су им оружаном путем донели западни савезници. Етничким изгоном и националном дискриминацијом преосталих Срба, те изградњом тзв. косовског друштва на чистој албанској основи „косоварски Новоевропљани“ су отежали и у много чему онемогућили повратак на аутономни саживот са Србима. Кривица за то није не Србима него на албанској политици стварања чисте националне лажне државе „Косово“.

Још јачи разлог албанског противљења повраћају на пређашње аутономно стање налази се у још две битне детерминанте. Зна се да: 1/Лажна државолика творевина Косово није искључиви продукт воље косметских Албанаца него и државе Албаније, као и бројне албанске дијаспоре која је финансијски подржавала, опскрбљивала и отплаћивала ту творевину, и; 2/ Лажна државолика творевина Косово је евроамерички геополитички и војни продукт у који су у дужем времену улагана велика средства и значајна логистичка подршка. Отуда се за повратак надлежности Србији и промену статуса не питају само тзв. Косовари него и албанска дијаспора и војно присутни Евроамериканци. Иако је околност дубоке зависности ноторна, на њу је ипак потребно подсетити.

14) Са становишта геополитичких, међународноправних и уставноправних односа, у сагледавању аутономних могућности јужне покрајине Србије могуће је препознати неколико приближних ситуација. Прва ситуација је већ историјски верификована и реално је постојала у Србији и федералној Југославији и односила се на уставни положај КиМ унутар Републике Србије. Та уставноправна ситуација дефинисана по Уставу Србије из 1990. је протиправно и насилно, *via facti* промењена.

Иако је у правном смислу још увек саставни део уставноправног поретка Србије КиМ је реално истргнута из њеног државног састава и једностраним актом воље самопроглашена у државу.³⁰

29 О нарочитој „власти у власти“ и етнички паралелним политичким институцијама, видети: Пономарјева Георгијевна Јелена, Разбојничка држава. *Косово у светској политици*, глава „Распад Југославије и двојна власт на Космету“, стр. 65-82, Euro Book, Београд, 2017.

30 О томе: Пророковић Душан, *Косово: међуетнички и политички односи*, глава „Јед-

Србија се наша у вртлогу косметског проблема у коме не признаје новостворену државолику творевину као стварну државу али, истовремено, није прекинула односе са том творевином. Природа српско/албанских односа је таква да су односи политички и технички без државног признања. Србија би КиМ требало да третира као привремено запоседнуту и окупирану територију, изван реалног домања сувереног одлучивања.

Полазећи од репресивно албанизоване реалности на терену Србија, такође, уважава и подржава извесну аутономију одлучивања коју су Срби задржали на северу покрајине. Који су уопште замисливи уставноправни и геополитички модалитети аутономије у вези са КиМ? Упркос пропаганди „свршене ствари“, у процесирању косметског проблема влада мноштво нејасноћа и недовршених стања. Не зна се и само се слуги шта ће да се догоди.

Чему конкретно тежи Србија и може ли ичему конкретно да тежи пре и мимо нечијих претходно зацртаних захтева? Или и Србија може понечему да тежи, али само уопштено без детаљних решења и конкретизовања? Сматрамо да Србија има право, обавезу и могућности да испољава сопствену вољу и тежње, чак и супротно спољашњим притисцима и налозима, нарочито када су они у нескладу са српским националним и државним интересима.

15) Односи и облици аутономије

Од помоћи у расуђивању о будућности КиМ или „Косова“ могу да буду логички скицирани модалитети аутономије, било у стриктном уставноправном и међународноправном смислу, било у реалполитичком погледу на косметски проблем. Јер аутономија КиМ у саставу Србије је проблематично уставно стање које није издржало пробу времена и ударце историје. Аутономија је, такође, антигетички уставни облик унутрашњег уређења државе Србије који Срби и даље желе на КиМ, док су га Албанци уз оружану помоћ великих сила одбацили и више га не желе, чак ни као помен у српско/албанском дијалогу.

Ипак, унутардржавни уставни облик територијалне или неке друге врсте аутономије спорадично провејава у дискурсу о косметском проблему, додуше, под другим називима и иновираним садржајима. Зато је корисно маркирати аутономни феномен, макар рудиментарно, на нивоу основних односа.

Аутономије, уосталом, могу бити препознаване, формиране и разврставане по више мерила, међу којима су: територијално

нострано проглашење независности Косова, уређење «нове државе» и њен међународни положај“, стр. 250-257, Геополитика, Београд, 2011.

(регионално и трансрегионално), функционално, персонално, реално, историјско итд. Посебно мерило аутономије је топичко које одређује однос, положај и место аутономије у држави и (међу)државним односима. Постоји неколико стварних и имагинарних ситуација о којима се може размишљати:

1/ Повратак обогаћене аутономије КиМ у реинтегрисаној Србији – који претпоставља поништај и ЗСО, али и независности „Косова“;

2/ заснивање аутономије ЗСО у аутономији КиМ која је у реинтегрисаној Србији – што би означило аутономију у аутономији, или двоструку, тј. метааутономију, али у Републици Србији;

3/ признање аутономије ЗСО у фактички уваженом али правно непризнатом „Косову“ – што би означило аутономију у аутономији, али изван Републике Србије;

4/ уважавање релационе, узајамне или мешовите аутономије ЗСО, тампониране између Србије и фактички уваженог али правно непризнатог „Косова“ – што би означило посебно гарантовани повезани аутономни статус, изван Републике Србије и изван „Косова“;

5/ уважавање децентрализованог или полуаутономног статуса ЗСО у саставу правно непризнатог али фактички уваженог „Косова“ – што би значило у „Косову“, али изван Републике Србије;

6/ неуважавање, непризнавање и укидање било какве могућности аутономије ЗСО на „Косову“, свођење на незнатно ојачани административни и факултативни НВО статус – што значи да албанска страна у концепту независност “ Косова“ не признаје никакву могућност успостављања аутономије у унитарној националној структури лажне државе.

16) Предочени низ аутономних могућности ЗСО осликава реторичке и преговарачке заврзламе и ујдурме одавно ученог дволичног и преварног манира албанске и евроамеричке стране да се Србима и Србији у сецесионом и постсецесионом раздобљу непрекидно, тобоже великодушно, поклањају њени некадашњи и садашњи уставноправни поседи. Тако је, по ко зна који пут, са српске стране начињен упадљиви уступак косметским Албанцима, заправо несмотрени „пуцањ у ногу“, јер је правна форма и политичка садржина ЗСО тако менторски и протекторски замишљена да је њено безостатно припадање косовској држави мал» не непобитно.

17) Шта у ствари садржи и на шта обавезује Бриселски споразум?

Споразумом је, наиме, предвиђено самоукидање локалних

структура, организација и институција са српском већином на северу КиМ. Уместо тих структура у члану 1. споразума наговештено је формирања заједнице српских општина која, узгред речено, до данас још увек није формирана. У чл. 2. се каже да се гаранције за ЗСО налазе у важећим законима и Уставном закону, што на недвосмислен начин указује на државни оквир правног система самопроглашене косовске државе. Јер, по чл. 3. ЗСО мора бити организована онако како су организоване сличне заједнице општина на Косову. А по чл. 4. овлашћења ЗСО одређена су у складу са европском Повељом и косовским законима. Уколико буде потребе за додатним надлежностима ЗСО, оне се по чл. 5. преносе са централних власти Косова. Чл. 7. одређује постојање само јединствене косовске полиције и интеграцију свих полицијских структура у косовску полицију, док се у чл. 8. интегрисање предвиђа и за безбедносне структуре које морају да буду искључиво косовске. Затим следи: чл. 9. који регулише регионалну команду над полицијом; чл. 10. који налаже интеграцију правосудних органа у правосудни систем Косова; чл. 11. којим се налаже одржавање локалних избора по косовским законима (који су у међувремену и одржани); чл. 12. који налаже обавезу плана за имплементацију; чл. 13. који регулише односе у енергетици и телекомуникацијама, и најзад; чл. 14. којим се обе стране обавезују да неће једна другу ометати, тј. блокирати у евроинтеграцијама, што опет може да значи да неће међусобно спречавати пријем у различите врсте међународних организација и институција. На крају споразума се вели: „Ово је текст предлога о чијем ће прихватању или одбијању обе стране поднети своје одлуке“.

У резимеу интенција петнаест чланова Бриселског споразума потребно је рећи да његов садржај, облик, намена и смисао, указују на уцбенички пример нормативног, институционалног и политичког раздржављења и развлашћења српске државе, и одржављења и овлашћења друге албанске државе на Балкану, на територији АП КиМ у Републици Србији.

18) С обзиром на интересну наклоност евроамеричких арбитара према Албанцима, који према Србији и Србима спроводе огољено насиље, као и друге ванправне и правно незасноване рестриктивне и репресивне мере, српска страна би требала у већој мери да практикује превентивне, симетричне и реципрочне одговоре. Уколико албанска и евроамеричка страна дуго и упорно не показују никакве знакове благонаклоности и увиђавности према кооперативној српској страни у косметском проблему, зашто би онда српска страна у сваком спорном случају била максимално увиђавна

и попустљива према непопустљивој и у властите интересе чврсто укупаној албанској страни?

Дугорочно гледано, такав асиметрични однос је неодржив и безперспективан. Уједно, то значи да би у српско/албанским односима на КиМ српска страна требала да се усмерава ка равнотежи српско/албанских права и обавеза, са што мање једностраних колебања, попуштања и повлачења. При том, потребно је имати у виду да је време „релаксирања“ и задовољавања само наводно „тешко фрустрираног“ албанског чиниоца давно прошло, и да више нема потребе за добровољним и неодговорним српским препуштањима ионако једва задржаних надлежности. У противном, уколико би се наставило са српским попуштањем Албанцима, преостале надлежности би се толико смањиле да би у једном тренутку биле сведене на нулу и нестале.

19) Нужно је, такође, поменути и тренутни пресек савременог историјског стања за које се испоставило да је крајње неповољно за постјугословенску Србију. Србија не само да је кроз транзит, транзицију и трансформацију (формула *3T*) прошла као национално „боса“ по државном „трњу“, него је и знатно хендикепирана на све четири структурне равни геополитике: геодемополици, геоекономији, геокултури и геополитици у ужем смислу. То хендикепизовање се очитовало у „малој геополитичкој катастрофи“ која је разбираспадом Југославије погодила Србију. Косметски проблем Србије је наставак дугог и мучног расплитања југословенског „чвора“, који је Србију, како је речено, претворио у резидуалну државу-намиритеља разноврсних ревизионистичких и реваншистичких апетита јужнословенског окружења. У томе, наравно, нису изостали ни Албанци као последњи намирени државоликом креатуром на тлу Србије. Такав инфериорни положај Србије, као универзалног кривца који мора да испашта због пропасти Југославије, требало би што пре да се промени.

20) Евроамерика већ подуже дефинише и класификује државе и народе као добре и ко зле. Оне које су идеолошки и политички непоћудне карактерише и медијски пропагира као зле. Тзв. неприлагођене и „злочиначке државе“ морале су да буду разложене и уништене; „сатанске алијансе“ раскинуте, а; у складу са интересима, селективно дефинисани тероризам истребљен. Државе које су се усудиле да пруже отпор униполарној неохегемонјој пракси дошле су под разорни удар Евроамерике.³¹

„Неуспеле“ државе, попут Ирака и Либије и замало Сирије, биле су изложене тероризму, нередима и побунама тзв. колорисана

31 Видети: Рамоне Игнацио, *Геополитика хаоса*, глава „Америчка неохегемонија“, стр. 39-63, Институт за геополитичке студије, Београд, 1998.

пролећа, најзад и грађанском рату.³²

По извршеним западним војним интервенцијама под хуманитарним кринкама такве земље биле би разложене, подељене, опљачкане и контролисано хаотизоване. У току и по завршетку процеса дестабилизовања и разарања „пропалих“ држава предузимано је димензионирање, дизајнирање и дозирање њихових преосталих (не)зависности у симулованом облику.

У посткомунистичким приликама управо је Србија била огледно подвргнута деловању интервенционистичке и неоохегемонијалне формуле *3Т* која означава преплет три битна процеса: транзита, транзиције и трансформације који означавају разградњу и градњу држава и квазидржава на новоевропском простору. Нешто друкчије сагледан, садржај три поменута тока огледа се, такође, у три додатна процеса: димензионирања, дизајнирања и дозирања држава. Скраћеном смо га означили акронимом *3Д*. Шта би предочени садржај *3Д* могао да значи у настанку и трајању косметског проблема? Пођимо редом.

21) а) Димензионирање националне и државне територије

Означава насилну промену и одређење величине и граница оспорене и нападнуте државе Србије, те издвајања косметског простора из њеног државног састава. Агресорским разором и прекомпозицијом територије Србија је раздржављена на КиМ и преобликована у ускраћену и прикраћену државу. Некада пропусне административне границе покрајине претворене су у непропусне „интегрисане“ међудржавне границе. Новодржавно димензионирање имало је карактер геополитичке деобе – атомизовања, мрвљења, устињавања – јужнословенског простора на коме је српски простор посебно подељен и раздвојен.

Дизајнирање се врши спољашњим притисцима и сажимањем из већег територијалног облика у мањи облик државе. Тиме су територијална сулуета, положај и површина Србије на политичкој карти Балкана и Европе промењени. По ко зна који пут се показало да велике силе и њихове алијансе одређују колико ће и како да буду смањене сецесијом ослабљене и начете државе. Новодржавни дизајн се постиже насилним прекрајањем граница, упркос важећих норми међународног права које то забрањују.

Противречност смера и циља овог преднормативног геополитичког процеса огледа се у потреби надмоћног чиниоца да се ванправно и противправно стање територијалног редизајнирања

32 О томе: Čomski Noam, *Neuspelne države*, glava „Odmetničke države“, str. 48-94, Rubikon, Novi Sad – Beoknjiga, Beograd, 2010.

и преконфигурисања, на послетку, нормативно фиксира у виду обавезујућег правног акта. Иронични ефекат наметања признања територијалног губитка као легитимног и легалног, огледа се у захтевима признања државе Србије да је територијални губитак КиМ био оправдан, а тиме и праван и праведан. То би, наравно, био последњи и најчвршћи ексер закуцан на „правно обавезујући“ поклопац новоевропског ковчега у који би била положен обеско-свољена Србија.

22) б) Дизајнирање власти

Дизајнирање власти означава спољашњи (страни) уплив, у ствари, дубоки продор у некада ексклузивну материју унутрашњег уставноправног уређења и политичког система. У друкчијим околностима захтева се и остварује преобликовање државе, тј. предржављење према промењеним геополитичким, спољнополитичким и сецесионим интересима надмоћног чиниоца. Сили која „Бога не моли“, нису потребни посебно снажни аргументи јер већ поседује уверљиви „аргумент батине“ војно-индустријског комплекса и оперативне војне машине. Тако је, уосталом, од вајкада до данас.

Када се у империјалном маниру задре у територијални интегритет једне суверене државе, онда такав деструктивни чин уједно означава и десуверенизовање на оном делу територије угрожене државе који је насилно извлашћен из њеног државног састава. Нова власт у промењеном облику замењује претходну власт на издвојеној територији. У рату се на субјугираном простору таква власт назива окупационом. У савременим околностима пронађени су еуфемистички термини попут: „међународна контрола“, „привремени административни органи“, „прелазне институције и органи управљања“ и сл. Такве благо интониране формулације базирају се на бруталној реланости да је једна држава извлашћена; да је међународни фактор преузео кључне ингеренције, и; да новозамишљена и фаворизована државолика творевина још није у целости преузела суверене државне прерогативе.

Невоља је, међутим, у томе што се од Србије, како је речено, тражи признање изопаченог стања сецесије у „обавезном правном облику“. На гарнитуре на власти у Србији врши се притисак у правцу самопорицања и одустанака од властитих националних и државних интереса. Испољава се, у ствари, тежња „завршетка посла“ условљавања, формирања и смењивања власти, сходно спољним потребама и интересима великих сила и држава из граничног окружења. Тежи се, заправо, томе да се споља натураним дизајном застру евентуални пориви унутрашњег политичког дизајнирања у

свему, а поготову у спорним питањима српског односа према евро-америчкој косовској креатури.

23) *в) Дозирање националне и државне самосталности*

Овај процес означава стално обавезивање Србије и Срба на предузимање препоручених и заповеђених радњи, послушничких поступака и ултимативних потеза. У реалности постјугословенских односа Србија се у спољнополитичком одлучивању потискује наниже, у подређени клијентски положај надгледане и дозиране самосталности, типичан за заостале земље периферије светског система. Дозирање самосталности је, у ствари, спољашње умањивање слободе одлучивања и крњење независности. Такав процес је само друго име за преобликовање разних садржаја суверености нација и држава. Стога је поменуто „дозирање“ у много чему реновирана теорија и пракса ограниченог суверенитета у унутрашњим и међународним односима.

Инструменти условљавања и притисака у решавању косметског проблема, који се најчешће користе против Србије, потичу из дез/интеграционог прибора ЕУ. Било шта рђаво да се деси у поремећеним српско/албанским односима на КиМ – а дешава се све чешће – унапред и у сваком случају, чак и без увида у стварну ситуацију, крива је српска страна. Небалансирани, асиметрични и нефер однос ЕУ према српској страни у косметском проблему указује да је албанска страна од Брисела и Вашингтона, заправо, амнестирана од садашње и будуће одговорности. Ма шта да учини није крива, криви су Србија и Србија!? Албанска страна се у текућем „прелазном“ периоду и не третира као одговорна страна са пуним и озбиљним државним капацитетом, већ као спонзорисани и зависни, такорећи малолетни клијент који обитава у натоидно заштићеном привиду војне државе.³³

Одатле потиче контрадикција између арогантног западног инсистирања на признању независности албанизоване *Republica Kosova* и опскурне збиље њене сваковрсне зависности, то јест, неодрживости. Тачније речено, антисрпски устројено „Косово“ је одрживо само под условом непрекидног и издашног алиментирања насиљем произведеног вештачког стања лажне државе. Тим је израженији сарказам албано-европског захтева да се Срби „правно“ уклопе у противправни привид државолике творевине, иако албански представници те творевине, уз западну подршку, свим силама

³³ Видети: Степић Миломир, *Косово и Метохија – постмодерни геополитички експеримент*, поглавље „Рат 1999. године и успостављање НАТО-протектората: постмодерни геополитички експеримент“, стр. 182-188, Институт за политичке студије, Београд, 2012. Такође: Суботић Момчило, *Идентитет и геополитичка стварност Срба*, глава „Независно Косово – НАТО држава“, стр. 157-171, Институт за политичке студије, Београд, 2012.

раде на изгону преосталих Срба и осујећивању повратка оних који су већ изгоњени.

У овом делу *3Д формуле* истовремено се дозира самосталност Србије и несамосталност „Косова“, с тим што се ионако оштећена српска државна самосталност још више умањује, а изопачена „косовска“, макар и селективно, према Србији колико год може увећава. Пракса дозирања заснива се на схватању ко, како и колико у националном и државном погледу, сме и може да испољава независну политику и међународни положај у проблемским ситуацијама. Очигледно је да у историјски условљеним приликама, Србија у извесној мери то још увек може, док „Косово“ као зависна и неодржива творевина то не може, осим уз допуштење ментора према Србији?

24) Изречено жаргоном постмодерног новоговора у интонацији мондијалне „братске заједнице“ трансатлантског света, Србија се усред косметског проблема третира као недовршена и полууспела држава ограниченог суверенитета. У бесконачном ланцу западног условљавања и међузависности „европског пута“ и актуелног косовског беспућа, Србији се одмеравају све мање дозе суверенистичког хранива. Укратко, опонашајућим усвајањем споља креираних рецептура и агенди, те спољнополитичких курсева Србија спорадично пристаје на дозирану зависност која је, у ствари, несамосталност. У атмосфери решавања косметског проблема „на парче“ и дозирање суверености Србије у том питању је „кашикицама“.

Опхрвана удвојеним унутрашњим и спољашњим циљем – повратка КиМ и уласка у ЕУ – Србија, за сада, не успева онолико колико жели ни у једном ни у другом.³⁴ Европа Уније се на сужењом хоризонту српских очекивања удаљава задавањем све дужих процедуралних деоница и рокова, док се лажна држава Косово са западне стране све више изједначава са Србијом. „Косово“ бриселска Европа Уније не „гура“ у Србију, него из Србије и на Србију! Брисел то чини подстичући узјогуњеног српског ривала који ће, по евентуалном стварању „косовске војске“, да постане војно убедљив противник.

Иако је по завршетку агресије на СРЈ и Србију, и на почетку окупације КиМ са Запада лансирана агенда о потреби демилитаризовања, разоружања и развојачења тог дела Србије, постепено је и под разним називима развијана замисао стварања „косовске

³⁴ О томе: Суботић Момчило, *Идентитет и геополитичка стварност Срба*, глава „Признање Косова услов за улазак у ЕУ“, стр. 175-181, Институт за политичке студије, Београд, 2012.

војске“ састављене од Албанаца.³⁵ Формираном војском независне државе „Косово“ заокружила би се прича о косовској државности. У западној игри регионалних интереса „Косову“ је намењена демополитичка улога издашног регрутног ресурса, реметиоца балканских односа и заштићеног провокатора балканизма.

Врло једноставно: Бриселу и Вашингтону је потребна албанска „војска Косова“ у НАТО-у, а не Војска Србије изван НАТО-а. Са доминантне евроамеричке тачке гледишта ОВК преображена у „Војску Косова“ била би ограничавајући чинилац српског положаја, улоге и деловања у обласним односима Средишњег Балкана. Њена намена не би била само антисрпска и антируска него и допунска, као додатно активирано људство у учесталим војним интервенцијама и ратовима по свету.

Не само међу упућенима него и у већини Срба, евентуално успостављена „Војска Косова“ доживела би се као неминовни агресор у некој мање-више извесној тачци будућности. Са српске тачке гледишта, албанска „Војска Косова“ представљала би опасност највишег безбедносног ризика, јер би деловала на иредентистичкој платформи државног уједињења свих Албанаца на Балкану.

25) С друге стране сепаратно обојене косовске дуге, уклапање Србије у евроинтеграционе токове врши се без довољне свести о неподударану еврократских интереса ЕУ и историјски насталог система европских вредности. Дешава се, наиме, да је српско практиковање европских вредности директно супротно еврократским интересима. Тиме што се спорадично не разабарају разлике између прихватљивих или у Србији одавно усвојених староконтиненталних вредности, и исто тако усвојених али неприхватљивих еврократских интереса ЕУ, Србија губи сопствену временско-просторну оријентацију и гекултурну веродостојност. Недоумица гласи: може ли Србија да буде истовремено заинтересована за неговање европских вредности континенталног Запада и Истока, и незаинтересована за усвајање и практиковање себи противних интереса Европске уније?

Начелно неподударане и разликовање европских вредности и интереса не искључује прихватање оних цивилизацијских и културних вредности Европе које још нису усвојене или развијене у Србији, а требало би. Разумљиво је да Србији није потребно да усваја већ културно усвојено; да са бриселски дозираним културалним атестом поново усваја оне европске вредности које је, не-

³⁵ Видети: Пономарјева Георгијевна Јелена, *Разбојничка држава. Косово у светској политици*, глава „Интервенција НАТО-а и последица «демилитаризације» ОВК“, стр. 118-132, Euro Book, Београд, 2017.

зависно од Уније и пре постојања Уније, већ имала и данас има структуриране у властитом историјском искуству.

26) Да би се сукоби на КиМ осујетили потребно је стално предвиђати и процењивати садашње и будуће секвенце времена. Потребно је, наиме, сабирање свих политички и научно компетентних снага и максимално прогностичко усредсређење на косметски проблем. Косметска прогностика и синоптика захтева прецизне методе, мерне инструменте и непрекидна извиђања у опасна подручја, али и емотивну стабилност и постојану политичку воље на националном и државном плану. За тако нешто, поред знања и обавештености о прошлости КиМ, потребно је развијати осећај за косметску будућност.³⁶

Поменути хронополитички приступ косметском проблему са српског становишта претпоставља рационално располагање временским ресурсом. Планирање будућности односа српске стране према косметском проблему укључује различите временске распоне, краће и дуже временске секвенце: краткорочне, средњорочне и дугорочне праксе решавања косметског проблема. Решавајуће праксе са српске стране у поменутиим секвенцама не би смеле да буду неусклађене и противречне, а поготову не супротне. Крајњи циљ реинтеграције КиМ у Србију потребно је разликовати од привремених и пролазних циљева. Исходишно стање достиже се пролажењем кроз стања која не би требало да се схватају као крајња стања разрешења косметског проблема. Та стања не би ваљало мешати или поистовећивати. Уз речено, ваља потсетити да је у сваком наративу и у свакој акцији решавања косметског проблема – а њих је одиста много и све их је више – састојано више димензија деловања које је потребно имати на уму. Поменуће се неке од најзначајних. У циљаном потребно је разликовати оријентациону телеолошку и финалну есхатолошку димензију процеса решавања косметског проблема.

27) а) Телеолошка димензија

Како је речено, у телеолошкој димензији се на основу утврђеног смера и правца истичу и досежу привремени и пролазни циљеви. У есхатолошкој димензији се испољавају најдаљи, највиши и најдубљи, први и последњи, завршни и исходишни циљеви решавања и модела решења проблема КиМ. Политичка телеологија српске стране у косметском проблему је реинтеграциона, док је са

³⁶ О томе: Кнежевић Милош, „Косово и Метохија – сценарији будућности“, чланак у зборнику *Косово и Метохија – изазови и одговори*, Институт за геополитичке студије, Београд, 1997, стр. 99-155.

албанске и проалбанске стране, с српске тачке гледишта, сепаратна, индентистичка и иредентистичка. Са српског националног и државног становишта јединствени есхатолошки циљ је обнова територијалног интегритета и суверенитета Србије на КиМ. Са албанског и евроамеричког становишта есхатолошки циљ је двострук или двофазан; прво независност „Косова“, а онда федерално или унитарно уједињење са Албанијом у виду спајања две независне албанске државе, спремне на припајање и других албанских етнонационалних простора на Балкану. Ваља потсетити да су два предочена тока и циља српске и алабанско-евромеричке стране у преговорима у косметском проблем у потпуности супротна и искључива. Српско и албанско исходиште су различита, разилазећа, супротна. Антагонизам есхатолошких циљева Срба и Албанаца генерише конфликте спрам помирићеских и компромисних могућности које су, у том погледу, нејасне, неодређене, минималне.

28) б) *Есхатолошка* димензија

Телелогича је кретање усмерено ка циљу; есхатологича је кретање као исходишту, у политици слично као у религији и политичкој теологији. Ваља подсетити да би са српске стране предузимане телеолошке радње требало да се испољавају на „ситнијем“ оперативном и тактичком нивоу, а есхатолошке на „крупнијем“ стратегијском плану деловања. Телелогича означава усмерено, контролисано и детерминисано деловање ка одређеном пролазном али и долазном циљу у удаљенијој позадини епохалних збивања. Пролазни и привремени циљеви не би смели да се задају изван историјске трасе коначног циља реинтеграције КиМ у Србију.

У више области живота Срба и Албанаца на КиМ егзистенцијални и коегзистенцијални разлози упућују на конкретне мере решавања проблема који се указују у спојеним или одвојеним реалностима. Мере које су са становишта тешкоћа у свакодневном животу свакако неопходне, морају бити усклађене са општим смером и правцима реинтеграције, а не томе супротно, малим казуистичким помацима ка потпуној раздвојености и независности туторисаног албанског чиниоца.

На тлу решавања проблема у свакодневном животу на КиМ, огледа се однос оперативних, тактичких и стратегијских циљева решења великог проблема који се, ни у једном часу, не сме сметнути са ума а то је сецесија КиМ од Србије. Ма колико је у опажању потребно разликовати их, мора се знати да они нипошто, нигде и никада нису раздвојени. Нарочито не тако да у безбројним „техничким“ и „логистичким“ уступцима на плану потреба свакодне-

вног живота, у једном моменту, не би постало видљиво да се запало у критични ниво уступака српске стране који фактички значе потпуно одрицање од онога што се још имало а више се нема.

29) У току узастопног препуштања надлежности, у коме развлашћени Срби више немају шта да дају Албанцима јер су скоро све већ дали, српска страна слаби позицију да уопште нешто тражи и захтева од Албанаца и Евроамериканаца. Тачније, српска страна је принуђена да скрушено тражи повраћај не само онога што је пре сецесије имала, него и онога што је после сецесије самоорганизовано задржала а потом у, за сада, недовољно јасном следу догађаја предала у руке Албанаца. То је додатни српски проблем: сада би Срби требало да траже повраћај онога што су несмотрено и несвесно, или, што је много горе, свесно већ препустили Албанцима. За оно што је против српске воље насилно, агресијом и окупацијом отето, извесно разумевање постоји, јер се и поред оружане самоодбране није успело у одолевању надмоћној сили. За свесно препуштање надлежности и извлашћивање, тј. раздржављење Србије на КиМ, не могу се наћи уверљива оправдања на српској страни. На Албанској и евроамеричкој, наравно, могу и то у обилним квазиправним и реалполитичким количинама.

30) в) Дипломатска, спољнополитичка и геополитичка област

Најзад, у погледу деловања поводом КиМ, како је више пута поменуто, указују се дипломатска, спољнополитичка и геополитичка област која укључује и геостратегију. Те области међународног деловања се у погледу решавања косметског проблема разликују по степену општости, врсти и средствима поступања и, релационо схваћено, спољашњој димензији практиковања. То значи да се српско/албански спор у косметском проблему, са српске стране тумачи као унутрашње питање, или, које би насупрот превлађујућој такси требало да буде унутрашње питање Републике Србије. Томе насупрот, због интервенције, агресије и интернационализовања косметског проблема, друга албанска и евроамеричка страна косметско питање третира као спољашње, тј. међународно питање у пуном опсегу.

У односу са Албанцима Србија има однос као према делу народа у сопственој држави који у статусу националне мањине или заједнице обитава на КиМ, а не са свим Албанцима ма где се они налазили, онима у Албанији или на другим балканским местима. Исто тако, косметски проблем није дефинисан као међудржавни проблем Србије и Албаније, него као унутрашње питање Србије. У реалности дела „међународне заједнице“ који оличава Евроамер-

рика, косметски проблем је међудржавни и међународни, тј. спољнополитички и дипломатски однос између Републике Србије и тзв. *Republica Kosova*, па тиме и однос између Срба и тзв. Косовара који су, у ствари, Албанци са КиМ и Албанци који су се после сецесије доселили на КиМ.

31) Србија би на основу реченог требала да усагласи и усклади сва три плана деловања, при чему као приоритетан задатак ваља да утврди своје оријентационе, телеолошке и есхатолошке циљеве у епохалном хронотопу. Изнад свих националних и државних задатака је решавање и решење косметског проблема; оно је на првом месту и не би смело да буде условљавано било чим или ким другим. Јасно утврђени спољнополитички циљеви одређују дипломатске наступе који узајамно морају бити усклађени са дубоко фондираном, чврсто утемељеном геополитичком платформом положаја и улоге Србије и српских земаља у савременом простору и времену, садашњих, пролазних и наилазећих историјских секвенци у будућности.

Предочено указује да се у више наврата поменута потреба преоријентације и контратрансфера, или преинаке надлежности на КиМ и поводом КиМ, може практиковати на разне начине и у разним областима политике, геополитике, демополитике, геоекономије, геокултуре и хронополитике. Објашњени контратрансфер надлежности потребно је, такође, узајамно али и према спољашњим приликама, усклађивати како би учинци повратка Србије и Срба на Ким били што делотворнији.

32) Помнији и опрезнији приступ не значи злонамерно одуговлачење решавања косметског проблема са српске стране, него разборит избор најповољнијег времена за разне видове решења. За разлику од генералних становишта која се тичу принципа управљања конфликтом и институционалног модела његовог решења, овде је реч о низу животних проблема који захтевају ургентне мере. Реч је о некадашњој формули остварења „стандарда пре статуса“.

Ипак, ни те одиста хитне мере у разним сферама друштвеног живота на КиМ, које заиста не трпе одлагање, не могу бити лишене премиса принципијелног приступа, чак и када он није до краја јасан и усаглашен између Срба и Албанаца, тј. Евроамериканаца. Принципи унутрашњег права Србије и међународног права требало би да буду окосница у решавању безбројних проблема који се испољавају у савременом животу становништва на КиМ.

Ти подједнако важни видови се односе на разна животна питања косовске садашњости али и на трагове прошлости који

указују на дугу цивилизацијску и културну вертикалу српског постојања на Косову и Метохији.³⁷

Међу мерама које би требало што упорније спроводити су: појачани повратак Срба у своје станове, куће и на узурпирана имања; заштита српских православних манастира, цркава, гробља и других видова српске културне баштине, уз повратак црквене имовине; повратак узурпиране и пљачкашки приватизоване српске имовине на КиМ; спречавање формирања тзв. „војске Косова“; успостављање и почетак рада Суда за ратне злочине ОВК; проналажење несталих Срба; истрага трговине људским органима и, најзад али не и на крају; наставак српско/албанског дијалога без притисака са стране, под условом успостављања и очувања Заједнице српских општина на северу и остатку КиМ.

33) Напослетку, у овом и раније изложеним приступима косметском проблему неопходно је уважавати бројне планове и нивое, етапе и фазе, те начине решавања сходне изложеним разликама, у настојању да се они не мешају и не бркају. Егзистенцијално интонирани мали косметски наративи свакако улазе у велике традицијске и идентитетне „приче“ о КиМ. Косметска проблемска казуистика је тако драматична да у временима екстремно високог кризног водостаја таласима преплављује обалоутврде генералног разумевања. Високо емотизовани и узбудљиви емпиријски садржаји косметског проблема условљавају па и осујећују теоријско расуђивање о КиМ које би могло да буде солидна подлога за практичне одлуке.

Шта онда чинити? Као и у свим стварима конфликтне политике у одлучивању је потребна обазривост и прибраност, укратко, разложно одлучивање у складу са могућностима на основу проученог искуства и сачуваног здравог разума. Косметски проблем не само што је историјски и презентно компликован за тумачење, него је често и апсурдан па тиме неприступачан разумевању. Засновано на националним и државним интересима Србије и српских земаља, српско становиште не сме устукнути пред изазовима и искушењима пред које га стављају актуелна неправда и насиље, лакомисленост, глупост и лудост, али и слаткоречива демагогија. Зато је, такође, потребно стрпљење и упорност у дугом ходу ка решењу.

37 Видети: Самарцић Слободан, *Градња и разградња државе. Србија у суочењу са Европом од октобра 2000.*, глава „Угрожено наслеђе – угрожено постојање“, стр. 419-423, „Филип Вишњић“, Београд, 2008.

5. ЗАКЉУЧАК: СВЕ У СВОЈЕ ВРЕМЕ ПА И РЕШЕЊЕ КОСМЕТСКОГ ПРОБЛЕМА

Уколико српско/албански политички конфликт на КиМ није могуће превазићи у овом часу, он ће остати у латентном облику, хтели ми то или не хтели. „Замрзавање“ конфликта половином 2018. године, свакако, није финална стратегија решавања српске стране, него опрезно и разборито увиђање нерешеног стања при неодрекнутој перспективи хтења непрекидног решавања у будућности. Не одричући се од решавања, решење се помера ка некој од повољнијих тачака будућности. Тако „замрзнати конфликт“ не би, дакле, био нити је сада овековечени исход или трајно својство српске политичке зловоље да се косметски проблем никада не реши. Супротно томе, он би могао да се третира као нужност у склопу околности, са свешћу да је, што се тиче српске стране, решење привремено доброхотно одложено за неко погодније време. Добра воља српске стране у вишестраном замрзавању косметског конфликта заснива се на уверењу да би исхитрено и наметнуто, противправно и неправедно решење, сасвим сигурно, само појачало а не смирило српско/албанске тензије, и довело до нових сукоба на КиМ.

*

Иако су предочени већем броју, околности и услови решавања и решења проблема у унутрашњем и спољашњем дијалогу о судбини КиМ, ни издалека нису у потпуности и детаљно наведени. Али, већ и они услови који су наведени упућују на лабилну сложеност историјског тренутка, неизвесност привременог исхода и огромну одговорност свих који су, својом вољом или стицајем прилика, укључени у процес преговарања. Многима је јасно да замршени косметски проблем у много чему надилази расположиво животно време једне политичке генерације, не зато што она није способна, или не може или неће да га реши, него стога што је временска дужина његовог пружања у будућности већа од времена којом располаже генерација политичара на власти.

То, међутим, не значи да је због затечене и задате временске оскудице неизбежан одустанак од решења косметског проблема, већ само да је нужно разборито тумачење и разумевање трансцендентног времена у коме је косметски проблем драматизован до усијаног националног и државног растакања Србије. Конкретно, разборито хронополитичко проницање упућује да би требало здушно прионати и у косметском проблему заједничким снагама решавати само оно што је могуће решити у овом времену! Упр-

кос српском политичком менталитету, који је пословично испуњен нестрпљењем и неупорношћу, за оно што је очито немогуће постићи у овом потребно је сачекати изгледнију могућност у неком другом времену, То време ће доћи!

ЛИТЕРАТУРА

- Брајовић, Раде, *Космет – завршни чин*, Пешић и синови, Београд, 2008.
- Вучелић, Милорад, *На линији ватре*, Штампар Макарије, Београд, 2017.
- Гађиновић, Радослав, „Косметско питање и одбрана Србије“, *Политика националне безбедности*, бр. 2, 2017.
- Давидовић, Сандра, „Мисија ЕУЛЕКС – косовски тест заједничке спољне и безбедносне политике Европске уније, *Национални интерес*, бр. 3, 2017.
- Деспотовић, Љубиша, „Геополитичка судбина Косова и Метохије – између евроатлантске окупације и пројекта Велике Албаније“, *Политика националне безбедности*, бр. 2, 2017.
- Јанев, Игор, „Косово после проглашења независности“, *Српска политичка мисао*, бр. 3, 2008.
- Кнежевић, Милош, *Балканска пометња*, ДП „Ђуро Салај“, Београд, 1996.
- Кнежевић, Милош, „Косово и Метохија – сценарији будућности“, чланак у зборнику *Косово и Метохија – изазови и одговори*, Институт за геополитичке студије, Београд, 1997.
- Кнежевић, Милош, *Крстарећа демократија. Агресија НАТО на Југославију 24. март – 11. јун 1999*, ДП „Ђуро Салај“, Београд, 1999.
- Кнежевић, Милош, *Европа иза лимеса*, Слободна књига, Београд, 2001.
- Кнежевић, Милош, „Транзит – транзиција – трансформација. Претемељење државе не-државе на ‘Три Т’ подручју“, зборник *Реконструкција институција – годину дана транзиције у Србији*, приредио Владимир Н. Цветковић, Институт за филозофију и друштвену теорију, Београд, 2002.
- Кнежевић, Милош, *Отмица Косова*, Институт за политичке студије, Београд, 2006.
- Кнежевић, Милош, *Косметске теме (1996-2006)*, Лепосавић – Београд, Београд, 2006.
- Кнежевић, Милош, *Мозаик геополитике*, Институт за политичке студије, Београд, 2008.
- Кнежевић, Милош, *Евроскептицизам*, Заслон, Београд, 2008.
- Кнежевић, Милош, „Србија и ‘Западни Балкан’. Спорна западност

- Западног Балкана“, Национални интерес, бр. 3, 2012.
- Кнежевић, Милош, *Призма геополитике*, Институт за политичке студије, Београд, 2013.
 - *Kosovo: Sui generis or Precedent in International Relations*, edit by Dušan Proroković, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, 2018. pp. 1-343.
 - Коштуница, Војислав, *Зашто Србија а не Европска унија*, Фонд Слободан Јовановић, Београд, 2012.
 - Коштуница, Војислав, *Одбрана Косова*, „Филип Вишњић“, Београд, 2008.
 - Крга, Бранко, „Проблем Косова и Метохије и политика националне безбедности“, *Политика националне безбедности*, бр. 2, 2017.
 - Крстић, Бранислав, *Косово између историјског и етничког права*, део „Сукоб историјског и етничког права“, Кућа Вид, Београд, 1994.
 - Ломпар, Мило, *Повратак српском становништву*, Catena Mundi, Београд, 2013.
 - Margalit, Avišai, *Kompromis i truli kompromis*, Albatros plus, Berograd, 2011.
 - Metan, Gi, *Rusija – Zapad: hiljadu godina rata. Rusofobija od Karla Velikog do ukrajnske krize*, Akademska knjiga – Informatika, Beograd, 2017.
 - Пономарјева, Георгијевна Јелена, *Разбојничка држава. Косово у светској политици*, Ево Book, Београд, 2017.
 - Пророковић, Душан, *Косово: међуетнички и политички односи*, Геополитика, Београд, 2011.
 - Пророковић, Душан, „Улога НАТО у осигуравању државности Косова и последице по државност Србије“, *Политика националне безбедности*, бр. 2, 2017.
 - Рамоне, Игнацио, *Геополитика хаоса*, Институт за геополитичке студије, Београд, 1998.
 - Самарцић, Слободан, *Градња и разградња државе. Србија у суочењу са Европом од октобра 2000.*, „Филип Вишњић“, Београд, 2008.
 - Словић, Срђан, *Политички развој Косова и Метохије од распада СФРЈ до доласка мисије EULEKS кроз призму европске безбедности*, Институт за српску културу, Лепосавић, 2013.
 - Степић, Миломир, *Косово и Метохија – постмодерни геополитички експеримент*, поглавље „Рат 1999. године и успостављање НАТО-протектората: постмодерни геополитички експеримент“, Институт за политичке студије, Београд, 2012.
 - Степић, Миломир, „Косово за нешто – своје за своје“, недељник Печат, бр. 508, 23. фебруар 2018.
 - Суботић, Момчило, *Српско питање данас*, Институт за политичке студије, Београд, 2008.

- Суботић, Момчило, *Идентитет и геополитичка стварност Срба*, Институт за политичке студије, Београд, 2012.
- Troude, Alexis, „Kosovo: a failed State in the fear of Europe“, in *Kosovo: Sui generis or Precedent in International Relations*, Institute of International Politics and Economics, Belgrade, 2018.
- Trud, Alerksis i Žil, *Razaranje Balkana. Kako su razbili Jugoslaviju*, Xenia, Metella, Beograd, 2013.
- Hofbauer, Hannes, *Eksperiment Kosovo. Povratak kolonijalizma*, Albatros plus, Beograd, 2009.
- Црњански, Милош, *О национализму и српском становишту*, приредно Бошко Обрадовић, Сатена Мунди, Београд, 2014.
- Чавошки, Коста, *Расрбљивање*, Орфеус, Нови Сад, 2011.
- Ћомски, Ноам, *Neuspele države*, Rubikon, Novi Sad – Beoknjiga, Beograd, 2010.

Miloš Knežević

**SERBIA IN THE FOCUS OF THE ISSUE OF KOSMET
A Counter Transfer of the Authority: the Politics of Serbia's
Return to Kosovo and Metohija**

Resume

The problem of Kosmet has its own apparent and real traits. From the point of Serbia a political substance of the issue of Kosmet is Albanians' secessionism and their aspiration to legalize their false state which has been provided and attached to them, making it possible in case of political and legal form of Serbian recognition of such state. Although the Serbs/Albanians' dialogue is still in the process, the wishes and aspirations of these two participating sides in the dialogue toward finding the solutions to such problem are not equal ones. The aspiration toward finding some compromise solution has been more obvious in case of the Serbian side in comparison with Albanian and Euro-American side.

In fact the side which is opposed to the Serbs in the dialogue in question consists of three actors – the Albanians, Europeans from the European Union and Americans in the background of the dialogue. Final objectives of the Serbian and Albanian sides in the dialogue are antagonistic (contrasting) ones. Serbia aspires to re-integrate the province into the constitutional framework of

her own state, while the Albanians from Kosovo and Metohija aspire to the confirmation of independence of their pseudo-state. According to the Albanians and their protectors the great final scene of the Kosmet crisis would be “the final recognition” of “the Republic of Kosovo” which Serbia is supposed to do by recognizing a so-called new reality.

According to the author of the paper, the abovementioned facts demand an analysis of the circumstances and preconditions of the external and internal dialogues regarding the issue of Kosmet. Regardless of the Serbs/Albanians’ dialogues’ internal or external dimension, the dialogue represents a route with certain possibilities for gradual solution and proposals to the solutions of the Kosmet issue. In addition to this it is necessary to take into consideration and hold on to certain dialogue prerequisites – some of which are axiomatic and some of them are only recommendable ones. The author presented a line of the prerequisites which he considers to be important or necessary ones.

A starting prerequisite of the Serbian side for the solution of the issue of Kosmet is the re-integration of Kosovo and Metohija into the state framework of the Republic of Serbia. Within this engagement there are necessary both individual and collective (team) persistence, patience, planning and systematism. In case of Serbia so far the negative transfer of authority has had the meaning of de-etatisation or de-territorialization, and de-sovereignization of the state in the region of her province. Therefore it is necessary to act in an opposite direction / way of such politics, in direction of the return to the former state of affairs. The opposite direction / way of the hitherto two decades-long transfer of the state authority from Serbia on so-called international community and contemporary Albanian, that is, “Kosovian” institutions, could be called a positive counter transfer by the Serbian side.

The counter transfer of the re-authorization of Serbia is possible to accomplish in two dimensions. First dimension is the external dimension of the change of the authority regarding the solution of the issue of Kosmet, or in other words it is the external counter transfer. Such counter transfer is possible to accomplish in two ways of reorientation. First one is the reorientation or counter transfer in direction of balancing between predominant Euro-Atlantism and marginalized Euro-Asianism, while the other way of the reorientation or counter transfer implies the return of the

authority from the European Union to the bodies and institutions of the United Nations.

Internal counter transfer primarily implies the transfer of authority from the so-called Republic of Kosovo to the Republic of Serbia, while in case of the other way it implies the return or the counter transfer of authority from Albanized Pristina to northern, that is, Serbian part of Kosovska Mitrovica and the Association of Serbian Municipalities.

The author dedicated several points of his analysis to the issue of the prerequisite for the return of authority which implies a correct comprehension and interpretation of regulations in the Brussels Agreement. The author's dilemma is related to a question of what exactly the content and obligations by the Brussels Agreement imply. The author's conclusion is that the word is about a political agreement in the form of a legal act. Linguistic ambiguity and normative flexibility of this legal act show that it is the agreement without agreement, which both partially and in general provides opportunity to contradictory interpretations. Due to this fact the author makes a questions of great importance over the ownership and object/authority-exchange in the Serbs/Albanians' dialogue and answers to such question that the Albanians and Euro-American side within such dialogue only offers to Serbia something which is already in the possession of Serbia.

This is the reason why the author thinks that it is important to take into consideration the communication modalities between the Serbs and Albanians. It is the word about recognition of the reality of the issue of Kosmet and continuous communication with Pristina without the recognition of "independent Kosovo". With this consideration is related the search for the status and institutional solutions of current and future relationships regarding the forms of autonomy.

The following topic of interest in the paper of the author is international ambience and real-political background that burdens the solution of the issue of Kosmet. The burden is reflected in interventionist and neo-hegemonic formula "3D" which is exhibited as: Dimensioning of national and state territory; Designing of the government and Dosing of national and state independence. The word is about ideological and political implementation of theory and practice of limited sovereignty

on “Brussels Road” of Serbia toward the membership in the European Union. In case of the secession of “Kosovo” this practice is reflected as non-acceptability and unsustainability of the false Kosovian state.

In opinion of the author a great threat are the efforts for the formation of so-called “the Army of Kosovo” with the basic objective to create a “great” or “natural Albania”. Such “Great Albanian” objective is not only opposed to Serbian interests, but also to the interests of several other Balkan states. Therefore it would be useful for Serbia to re-examine increasing discrepancies and conflicts of the system of European values that she holds and cultivates with Eurocratic interests of Brussels that differ from cultural and civilization spirit of Europe.

In the end of the paper the author also affirmed a theoretical need of prognostics and synoptics for Kosmet within the framework of science regarding Kosovo and Metohija, so-called kosovology. In the conclusion of the paper the author reminded that it is understandable and expected that the Serbian side in the Serbs/Albanians’ dialogue regarding the problem of Kosmet represents Serbian view. The Serbs’ view is the view which aspires to find a timely solution in the most favorable moment and not hastily and not to their own detriment.

Keywords: Serbia, Kosovo and Metohija, Association of Serb Municipalities, “Republic of Kosova”, internal dialogue, Brussels Agreements, counter transfer of authority, reintegration of the Republic of Serbia, sovereigntism and neutralism